

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ

(короткий екскурс)

Вихід України на міжнародну арену як суб'єкта міжнародного права був схвально прийнятий польським керівництвом, і **2 грудня 1991 р. Республіка Польща першою серед зарубіжних країн президентом Лехом Валенсою визнала державну незалежність України**. Це був прояв переконання польських політичних сил у тому, що в політичних інтересах Польщі необхідно підтримати суверенітет України і надати їй всебічну допомогу в проведенні політичних та економічних реформ. На думку польських аналітиків, характерною рисою польської проукраїнської політики є те, що вона є і буде проукраїнською і не залежатиме від переконань політичних діячів.

4 січня 1992 р. між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини на рівні посольств.

Дипломатичні та консульські установи: Посольство України в Республіці Польща, Генеральні консульства України в Кракові, Гданську, Любліні; Посольство Республіки Польща в Україні; Генеральні консульства РП у Львові, Луцьку, Вінниці, Одесі та Харкові.

Існуючі органи високого рівня: Міжурядовий комітет з питань підготовки та проведення Євро-2012, Парламентська асамблея України та РП, Парламентська асамблея Верховної Ради України, Сейму й Сенату Республіки Польща та Сейму Литовської Республіки; Консультаційний комітет Президентів України та РП, Міжурядова комісія з економічного співробітництва, Постійна українсько-польська конференція з питань європейської інтеграції, Міжурядова координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва, щорічний Економічний форум “Україна-Польща” під патронатом Президентів обох держав, Постійна Конференція керівників обласних державних адміністрацій та обласних рад України та воєвод та маршалків воєводств РП. У 1999 р. була заснована Польсько-американсько-українська ініціатива співпраці (PAUCI), покликанням якої є використання Україною польського досвіду у просуванні до європейських структур.

Договірно-правова основа двосторонніх відносин, що започаткована укладанням 18 травня 1992 р. міждержавного українсько-польського Договору про добросусідство, дружні відносини і співробітництво, налічує понад 13 міждержавних, 45 міжурядових та 35 міжвідомчих чинних двосторонніх документів. У зв'язку зі вступом Польщі до ЄС здійснюється інвентаризація існуючих домовленостей щодо їх відповідності європейським стандартам.

Хоча дипломатичні відносини між державами були встановлені у 1992 р., проте ще у вересні 1989 р., невдовзі після приходу до влади у Варшаві демократичних сил, очолених «Солідарністю», група польських парламентарів прибула до Києва на установчий з'їзд Народного Руху України. Вони рішуче підтримали волелюбні устремління національно-демократичних сил України, й саме тоді, на думку низки дослідників, були закладені підвалини нової моделі українсько-польських відносин.

На міждержавному рівні співпраця почалася ще за часів існування Радянського Союзу. Про значний прогрес в польсько-українських взаєминах того часу свідчила ухвала Сенату Польщі від 27 липня 1990 р. з приводу проголошення Україною 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет. В цьому документі, зокрема, відзначається, що поляки, які свободу і незалежність Вітчизни вважають своїми основними цінностями, цілком розуміють той переломний момент в історії України, - сусіда, з яким бажають жити як рівні і близькі народи, а також розвивати всесторонню співпрацю.

Важливим кроком на шляху порозуміння між народами мали події навколо **визнання операції “Вісла” злочином проти українського народу**. Третього серпня 1990 р. Сенат Республіки Польща прийняв спеціальну заяву, в якій дав політичну і моральну оцінку акції “Вісла”. У цій заяві, зокрема, вказувалося, що комуністична влада, розпочавши ліквідацію загонів Української повстанської армії, здійснила насильницьке переселення українців. Протягом трьох місяців, починаючи з 27 квітня 1947 р. було виселено з різних місць близько 150 тис. осіб, позбавлених свого майна, будинків і святинь. Багато років їм не давали змоги повернутися назад, а потім всіляко затруднювали їх повернення. Сенат Республіки Польща засуджує акцію “Вісла”, характерну для тоталітарних режимів, і намагатиметься відшкодувати образи, що випливають з неї.

Важливим етапом у формуванні нової системи двостороннього співробітництва став перший офіційний візит Президента України Л. Кравчука до Республіки Польща 18-19 травня 1992 р., під час якого було підписано міждержавний **Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво**, в якому зокрема зазначалося, що країни «активно співпрацюватимуть у відповідних європейських механізмах та структурах на основі Заключного Акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі, Паризької Хартії для нової Європи, вживатимуть і підтримуватимуть заходи, спрямовані на збереження і розвиток позитивних традицій спільної спадщини, а також подолання упереджень і негативних стереотипів у відносинах між обома народами». Для поглиблення двосторонніх зв'язків важливе значення мав офіційний візит в Україну Президента Польщі Л. Валенси 24-25 травня 1993 р., одним з головних результатів якого стало створення **Консультаційного Комітету Президентів України і Республіки Польща** – безпрецедентної форми

взаєморозуміння, обопільного тяжіння і співробітництва. Як засвідчив подальший досвід, діяльність Комітету істотно вплинула на активізацію динаміки двостороннього співробітництва.

На переконання польської сторони, одним із найважливіших завдань польської зовнішньої політики є поширення і зміцнення різноманітних двосторонніх інструментів у двосторонніх відносинах з Україною, які полегшили б їй шлях до європейських інституцій¹. Після візитів Л. Кучми до Варшави 25-27 червня 1996 р. і новообраного Президента Польщі О. Квасневського до Києва 20-22 травня 1997 р. **українсько-польські відносини вийшли на рівень стратегічного партнерства**. 21 травня глави обох держав підписали спільну неформальну **Декларацію до злагоди і єднання**. Процес примирення і зближення, розпочатий у травні 1997 р., логічно забезпечив визначення формули історичного примирення українського і польського народів, запровадження якої виводить двосторонні конфлікти минулого за межі сучасної політики. Зокрема, 11 липня 2003 р. відбулося вшанування трагічних подій на Волині у 1943-1944 рр. та відкрито монумент примирення в с.Павлівка, 24 червня 2005 р. відкрито Меморіал воїнів УГА та польських військових поховань на Личаківському цвинтарі у Львові, 13 травня 2006 р. відкрито український меморіал в с.Павлокома (Підкарпатське воєводство РП). Історичне значення мало спільне відзначення 60-х роковин акції «Вісла» 27 квітня 2007 р. за участю президентів України та Польщі. Важливою була спільна участь президентів України та Польщі у пам'ятних заходах з приводу 65-ї річниці трагедії с.Гута Пеняцька на Львівщині 28 лютого 2009 р.

Цілеспрямований розвиток польсько-української політичної взаємодії дозволив Україні заручитися підтримкою Польщі у налагодженні діалогу зі США та провідними державами Європи. При цьому слід зазначити, що у **Стратегії національної безпеки Польщі задекларовано підтримку Варшавою євроатлантичних устремлінь України**, зокрема, в рамках продовження політики «відкритих дверей» до НАТО. Крім того, наголошується, що польсько-українська співпраця повинна сприяти закріпленню вагомої ролі України в європейській політиці безпеки. Подібні причини обумовлюють і польську підтримку європейської інтеграції України. Незалежна і сильна, а головне, дружня Україна для Польщі є важливим інструментом польської східноєвропейської політики. Незалежна Україна має ключове стратегічне значення і для Польщі та її безпеки, і для стабільності у всьому регіоні. Збереження привілейованих відносин з Україною сприяє зміцненню європейської безпеки.

Польські керівники неодноразово наголошували, що готові підтримати Україну, і на практиці доводили свою позицію. Отже, переконання поляків в тому, що **без незалежної**

¹ Для України шлях через Москву веде до Сибіру, а через Варшаву — до Парижа.

України неможливе існування незалежної Польщі, стало своєрідним рефреном українсько–польського політичного партнерства і економічної співпраці сьогодення ².

Значну увагу обидві країни приділили підготовці до чемпіонату Європи з футболу 2012 року - Євро 2012. Польща намагається якнайшвидше модернізувати інфраструктуру: дороги, залізничні шляхи, порти, аеропорти, електростанції, каналізації тощо. У підготовці чемпіонату Європи з футболу 2012 р. беруть участь центральні та місцеві органи влади, оскільки потреби організації даного заходу мають різний характер: 6 нових стадіонів, 300 готелів, 800 км автострад, 5 аеропортів, модернізація залізничних шляхів, будівництво доріг у шести містах, а також оновлення засобів громадського транспорту тощо.

Надалі активно розвивається політичний діалог, тривають міцні контакти на вищому рівні: зустрічі президентів, керівників урядів, розвиваються міжпарламентські зв'язки і співробітництво зовнішньополітичних відомств двох країн.

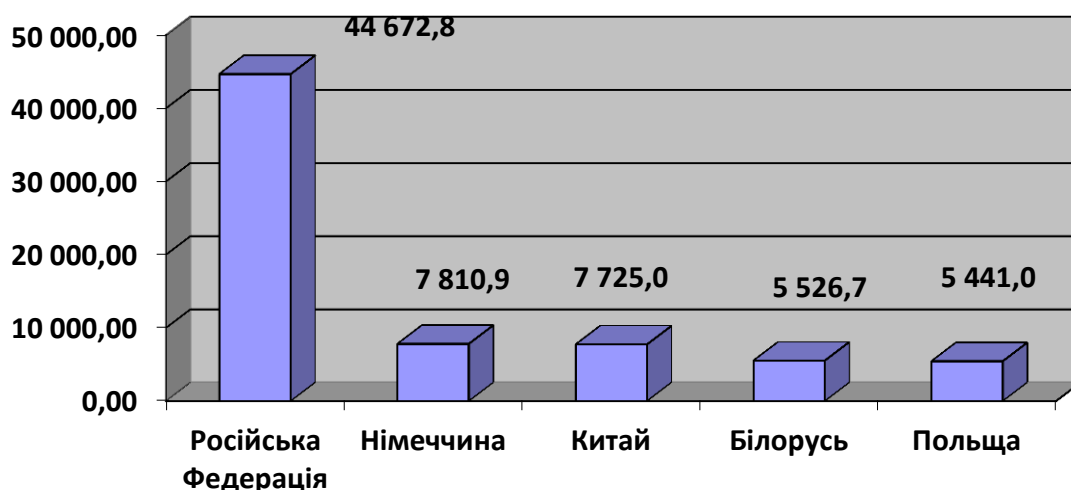
Українсько-польське економічне співробітництво³

Республіка Польща є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центрально-Східної Європи та займає за результатами 11 місяців 2011 року п'яте місце серед країн світу.

Основні країни-партнери України у зовнішній торгівлі товарами

(дані Держкомстату України за результатами 11 місяців 2011р.)

(у млн. дол. США)

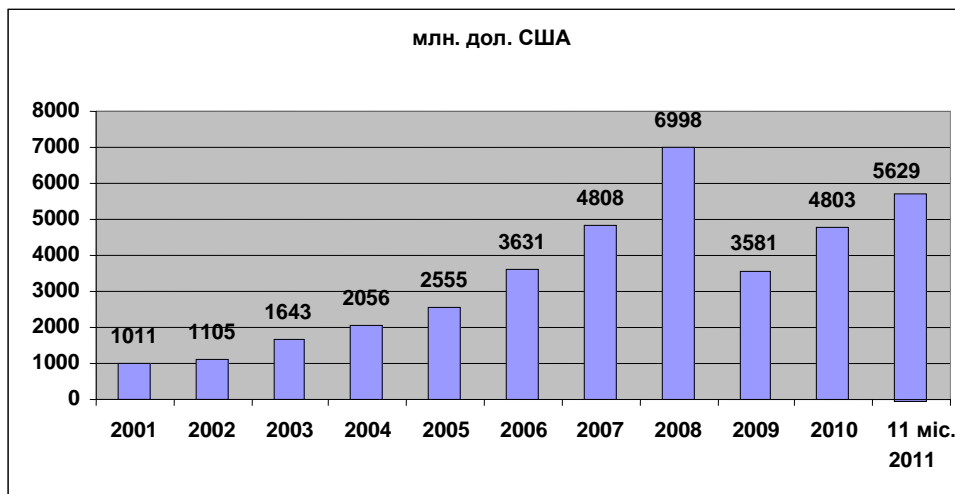
Зовнішньоторговельний оборот України з Республікою Польща

(2001 – 11 місяців 2011 рр.)

² Людмила Чекаленко. Без незалежної України не було б незалежної Польщі / Україна дипломатична. – 2009. Вип. XV. - К., 2009. – С. 139-146 (490 с.); її ж: Українсько-польське співробітництво / Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього. - К., 2009. – С.181-193 (544 с.).

³ Довідка надана МЗС України.

(дані Держкомстату України)

За підсумками 11 місяців 2011 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 5 441,0 млн. дол. США. При цьому рівень українського експорту до РП становив 2 543,6 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним показником 2010 року збільшився на 58,9%. Рівень польського імпорту до України – 2 897,4 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним показником 2010р. збільшився на 14,9 %.

Негативне сальдо у зовнішній торгівлі з РП – за результатами 11 місяців 2011 року склало 353,8 млн. дол. США.

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 9 місяців 2011 р. (останні дані станом на 19.01.12 р.) зросли на 21,7% від рівня аналогічного періоду 2010 р. і склали 187,9 млн. дол. США. Рівень українського експорту послуг до РП за 9 місяців 2011 р. склав 93,2 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 94,7 млн. дол. США.

Довідково: за даними Держкомстату України, за 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами і послугами між Україною та Республікою Польща склали 4803,1 млн.дол.США. При цьому обсяги зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Республікою Польща зросли на 35,2% від рівня 2009 року і склали 4 576,0 млн. дол. США. Обсяги українського експорту до РП за 2010 р. склали 1 787,2 млн. дол. США та у порівнянні з показником 2009 року зросли на 47,9 %. Обсяги польського імпорту до України за 2010 р. склали 2 788,8 млн. дол. США та у порівнянні з показником 2009 р. зросли на 28,5 %. Від’ємне для України сальдо торговельного балансу у звітному періоді склало -1 001,6 млн. дол. США. Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 2010 р. зросли на 15,0% від рівня аналогічного періоду 2009 року і склали 227,1 млн. дол. США. Рівень українського експорту послуг до РП у 2010 р. становив 91,5 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 135,6 млн. дол. США.

Таблиця 1. Торгівля товарами та послугами між Україною та РП

(дані Держкомстату України)

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт в РП	Взаємні обсяги торгівлі товарами і послугами
2003	849,0	794,0	1643,0
2004	1034,0	1022,0	2056,0
2005	1 482,9	1 072,2	2 555,1
2006	2 206,0	1 425,3	3 631,3
2007	3 066,8	1 741,4	4 808,2
2008	4 508,5	2 490,1	6 998,6
2009	2 284,8	1 295,6	3 580,7
2010	2 924,4	1 878,7	4 803,1
11 місяців 2011 ⁴	2 992,1	2 636,8	5 628,9

Таблиця 2. Торгівля товарами між Україною та РП

(дані Держкомстату України)

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт в РП	Взаємні обсяги торгівлі товарами
2003	763,2	802,4	1565,6
2004	968,7	979,9	1948,6
2005	1406,6	1010,9	2417,5
2006	2 109,1	1 344,5	3 453,6
2007	2 920,4	1 636,9	4 557,3
2008	4 280,3	2 338,2	6 618,5
2009	2 170,3	1 213,1	3 383,4
2010	2 788,8	1 787,2	4 576,0
11 місяців 2011	2 897,4	2 543,6	5 441,0

Таблиця 3. Торгівля послугами між Україною та РП

(дані Держкомстату України)

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт в РП	Взаємні обсяги торгівлі послугами
2003	46,2	31,2	77,4
2004	65,3	41,9	107,2

⁴ Включають дані торгівлі послугами за 9 місяців 2011 року.

2005	76,9	62,2	139,1
2006	97,0	80,8	177,8
2007	144,8	103,5	248,3
2008	228,2	151,9	380,1
2009	114,8	82,5	197,3
2010	135,6	91,5	227,1
9 місяців 2011	94,7	93,2	187,9

За попередніми даними Міністерства економіки Республіки Польща, за результатами 11 місяців 2011 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 4 897,6 млн. євро (6 640,3 млн. дол. США). Обсяги українського експорту до РП склали 1 816,0 млн. євро (2 462,2 млн. дол. США) та збільшились на 47,1% у порівнянні до аналогічного періоду минулого року. Обсяги польського імпорту в Україну склали 3 081,6 млн. євро (4 178,1 млн. дол. США) та збільшились на 13,4% по відношенню до аналогічного періоду минулого року. Від'ємне для України сальдо торговельного балансу склало 1 265,6 млн. євро (1 715,9 млн. дол. США).

Довідково: За даними Міністерства економіки Республіки Польща, у 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 4369,2 євро (5 767,3 млн.дол.США). Обсяги українського експорту до РП склали 1 384,5 млн. євро (1 827,5 млн.дол.США) та збільшились на 69,4% у порівнянні до аналогічного періоду минулого року. Обсяги польського імпорту в Україну склали 2 984,7 млн. євро (3 939,8 млн.дол.США) та збільшились на 21,2% по відношенню до аналогічного періоду минулого року. Від'ємне для України сальдо торговельного балансу склало 2 112,3 млн. євро (2 112,2 млн. дол. США).

Порівняння даних двосторонньої торгівлі українських і польських статистичних структур свідчить про збереження розбіжностей у показниках товарообороту, яке мало місце протягом останнього десятиріччя, в основному в частині імпорту польської продукції в Україну. Протягом 11 місяців 2011 р. статистичні розбіжності склали 22,0 %.

Товарообіг між Україною та РП за даними національних статистичних відомств

Рік	Польська статистика			Українська статистика			Розбіжність	Розбіжність	Розбіжність	Розбіжність
	Імпорт в Україну млн. USD	Експорт в РП млн. USD	Взаємний товарообіг млн. USD	Імпорт в Україну млн. USD	Експорт в РП млн. USD	Взаємний товарообіг млн. USD	імпорту в Україну млн. USD	експорту в Польщу млн. USD	взаємного товарообіг млн. USD	взаємного товарообіг %
2001	1002,7	449,3	1452,0	450,8	497,4	948,2	-450,8	56,0	-503,8	53,1

2002	1180,5	491,6	1672,1	506,0	537,2	1043,2	-674,5	45,6	-628,9	60,3
2003	1561,2	744,6	2305,8	763,2	802,4	1565,6	-798,0	57,8	-740,2	47,3
2004	2031,1	1051,2	3083,3	968,7	979,9	1948,6	-1062,4	-71,3	-1134,7	58,2
2005	2588,2	1021,0	3609,2	1406,0	1010,0	2417,0	-1182,2	-10,9	-1193,2	49,3
2006	3 962,1	1 316,5	5 278,6	2 109,1	1 344,5	3 453,6	-1853,0	28,0	-1825,0	52,8
2007	5511,0	1 693,5	7 204,5	2 920,5	1 636,9	4 557,4	-2590,5	-56,6	-2647,1	36,7
2008	6 205,5	2 261,3	8 466,8	4 280,3	2 338,2	6 618,5	-1 925,2	-76,9	-1848,3	27,9
2009	3 429,8	1 143,6	4 573,5	2 170,3	1 213,1	3 383,4	-1 259,5	-69,5	-1 190,1	35,1
2010	3 939,8	1 827,5	5 767,3	2 788,8	1 787,2	4 576,0	-1 151,0	-40,3	-1 191,3	26,0
11 міс.2011	4 178,1	2 462,2	6 640,3	2 897,4	2 543,6	5 441,0	-1 280,7	81,4	-1 199,3	22,0

Питання виникнення і подолання статистичних розбіжностей продовжує активно вивчатися статистичними та митними органами України та Польщі, втім їх подолання, згідно з висновками спільної робочої групи, неможливе, серед іншого, без приведення української методики обліку експортно-імпортних операцій до стандартів ЄС. Окрім цього, аналіз свідчить, що існуванню згаданого явища сприяє недостовірне декларування суб'єктами ЗЕД, заниження митної вартості, зокрема з застосуванням схем подвійних інвойсів, контрабандне ввезення товарів та «мурашкова» торгівля.

**Товарна структура експорту з України до Республіки Польща
за 11 місяців 2011 р.**

(за даними Держкомстату України)

Номер та найменування групи товару	Експорт		
	Вартість, тис. дол. США	у % до відп. періоду попер. року	у % до загальн. обсягу
Всього	2 543 587,6	158,9	100,0
72 чорні метали	647 620,6	201,6	25,5
26 руди, шлаки та зола	450 096,6	131,1	17,7
85 електричні машини і устаткування	224 524,4	135,6	8,8
12 насіння і плоди олійних рослин	150 138,2	234,4	5,9
44 деревина і вироби з деревини	142 070,7	124,4	5,6
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	112 410,8	140,4	4,4
23 залишки і відходи харчової промисловості	107 024,1	148,9	4,2
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	66 190,7	160,3	2,6
73 вироби чорних металів	54 611,8	151,9	2,1
25 сіль, сірка, землі та каміння	48 389,6	165,6	1,9
28 продукти неорганічної хімії	37 215,9	158,5	1,5

62 одяг текстильний	35 455,6	117,3	1,4
84 котли, машини, апарати і механічні пристрої	30 301,8	105,0	1,2

**Товарна структура імпорту з Республіки Польща до України
за 11 місяців 2011 р.**

(за даними Держкомстату України)

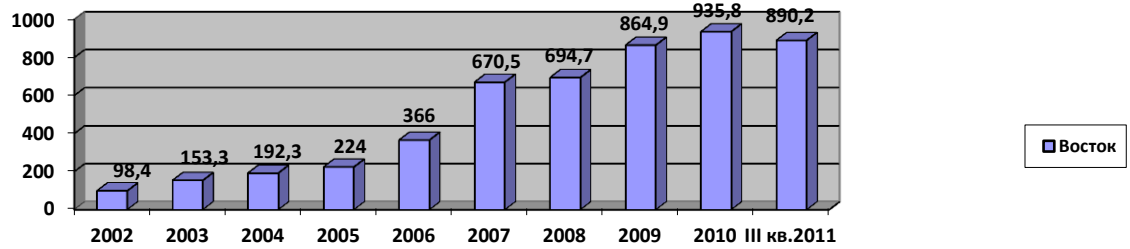
Номер та найменування групи товару	Імпорт		
	Вартість, тис. дол. США	у % до відп. періоду попер. року	у % до загальн. обсягу
Всього	2 897 362,8	114,9	100,0
39 полімерні матеріали, пластмаси	327 025,8	116,6	11,3
48 папір та картон	257 115,9	106,2	8,9
85 електричні машини і устаткування	236 386,5	155,6	8,2
84 котли, машини, апарати і механічні пристрої	231 935,0	142,9	8,0
27 енергетичні матеріали; нафта та продукти її перегонки	161 389,9	103,8	5,6
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	114 187,6	141,2	3,9
73 вироби з чорних металів	113 182,9	173,5	3,9
33 ефірні олії, косметичні препарати	101 839,9	84,3	3,5
44 деревина і вироби з деревини	97 625,2	119,8	3,4
72 чорні метали	94 914,5	93,0	3,3
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	57 314,5	123,9	2,0
30 фармацевтична продукція	53 810,5	137,7	1,9
02 м'ясо та харчові субпродукти	53 351,7	63,2	1,8

Інвестиційне співробітництво

Станом на 1 жовтня 2011 р. обсяги польських інвестицій в Україні становили 890,2 млн. дол. США, що складає 1,9% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. З початку року спостерігається відтік польських інвестицій, так станом на 01.01.11р. вони склали – 933,4 млн. дол. США; станом на 01.07.11 р.- 894,4 млн. дол. США; станом на 01.10.11р. – 890,2 млн. дол. США.

Приріст польських інвестицій в Україну у період 2001 - III квартал. 2011 рр.

(млн. дол. США)

Найвагомішими польськими інвестиціями в Україні є: фабрика будівельної кераміки «Церсаніт», фабрика паркету «Барлінек», меблева фабрика «Новий Стиль», фабрика упаковки «Кен-Пак», фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін», фабрика металообробки «Полімекс-Мостосталь», банк «Кредо», «Плюс-банк».

Динаміка українсько-польської інвестиційної співпраці у 2001 – (III кв.) 2011 рр.

За даними	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 III квартал.
Держкомстату України											
З РП до України, тис. дол. США	69 298	98 419	153 316	179 484	224 000	366 000	570 500	694 700	864 900	935 800	890 200
З України до РП, тис. дол. США	343	328	350	293	21 300	24 200	30 100	46 900	49 400	49 100	49 500

За даними Державного комітету статистики України, обсяги українських інвестицій в польській економіці станом на 01.10. 2011 р. склали 49,5 млн. дол. США, що становить 0,7% від загального обсягу українських інвестицій за кордоном. За наявною інформацією, обсяг реальних українських інвестицій в РП, які з різних причин не зараховуються українською статистикою, перевищує 1 млрд. дол. США. У Польщі наразі діє щонайменше один десяток підприємств з українським капіталом.

Найвагомішими українськими інвестиційними проектами в РП є: металургійний комбінат „Гута Ченстохова” (інвестор - «ІСД»), суднобудівельний завод „Сточне Гданське” (інвестор - «ІСД»), «Гута Покуй» (інвестор - «Приват»), завод освітлювальних приладів «Геліос» (інвестор – «Іскра»), Варшавський автомобільний завод (інвестор - «Авто-ЗАЗ»), плодпереробний завод «Т.В.Fruit Dwikozy» (інвестор - компанія «Т.В.Fruit» (власник торговельної марки «Яблуневий дар»)).

Проблемні питання економічного співробітництва

- Повернення ПДВ українським суб'єктам господарювання з польським капіталом.
- Повернення ПДВ польським підприємцям і підприємствам, що експортують свою продукцію, в т.ч., до РП.

Проблемні питання польських фірм

- Польське Державне підприємство «Herbapol» - щодо власності препарату «Фітолізін»,
- Фірма «DP Polisyntez Organika» S.A. – протести місцевої громади у м. Бібрка Львівської області, органи місцевої влади не видають документів, потрібних для відновлення діяльності підприємства.
- «Bioton» S.A. – щодо пакету акцій та власності українського виробника інсуліну – фірми ЗАТ «Індар».
- СП «Девон» - пошук та видобуток природного газу в Україні, проблеми з отриманням дозволу на експорт видобутого газу до Польщі.

На особливу увагу заслуговує *співробітництво України і Польщі в регіональних проектах*. Ця співпраця включає координацію дій з країнами міжнародних структур – В-4, ЦСФТА, ЦЄІ, ОЧЕС, а з актуальності сьогодення – розбудову єврорегіонів: розвиток двостороннього прикордонного (транскордонного) співробітництва. Серед них – *Єврорегіон «Буг»*, що об'єднав українські області і польські воєводства прикордоння. У межах єврорегіону реалізовувалися економічні проекти, створено спеціальну екологічну зону, центр комерційної інформації, розбудовуються прикордонні переходи. За програмою «Чистий Буг» відновлюються очисні споруди, створюються природозаповідні території. Ведеться контроль за переміщенням екологічно небезпечних вантажів, об'єктами фауни і флори, дотриманням чинного природоохоронного законодавства тощо. Поза згаданим, сторони спільно експлуатують родовища корисних копалин (вугілля й сірки); розвивають транспортну інфраструктуру за напрямками Берлін–Москва і Варшава–Київ; телекомунікаційну інфраструктуру; банківську сферу; мережу культурних установ тощо.

Проекти міжрегіональної співпраці активно підтримує Європейський Союз, який вбачає в цьому напрямі шлях до впровадження стабільності навколо ЄС і усунення можливих загроз ззовні. На спільні програми добросусідства ЄС (з 2004 р.) призначив чималі кошти, з яких певні суми надходять на співпрацю Волинської, Одеської, Луганської і Львівської областей України, а також Люблінського воєводства Польщі і Брестської області Білорусі. Таким чином, членство Польщі в ЄС формує й нову модель міжрегіонального співробітництва. Об'єднавши зусилля, прикордонні регіони Польщі й України зможуть ширше використовувати можливості єврорегіону в якості лобістської структури у відносинах з європейськими фінансовими організаціями. Досвід українсько-польської взаємодії у функціонуванні єврорегіонів запозичили й інші країни.

Особливе місце у відносинах Польщі і України посідає реалізація нафтопроводу Одеса – Броди – Плоцьк – Гданськ, що вже стало наболілим питанням. Реалізація проекту стане підтвердженням рівня стратегічності двосторонніх відносин. Постачання нафти з

азербайджанських родовищ сприятиме не тільки вивільненню Польщі з-під високого рівня залежності від російської нафти, а також сприятиме Україні отримати альтернативний шлях нафтопостачання. Нагадаємо, що реалізація проекту з-за специфічних інтересів відомих конкурентів весь час наштовхується на усілякі перепони. Заважали й інші фактори, за яких готова частина нафтогону використовувалась Росією для реверсного прокачування нафти. Такий поворот подій вніс непорозуміння між сторонами, оскільки різко змінив уже затверджений проект. Європейська комісія і Польща висловили стурбованість дозволом українського уряду на використання Росією нафтогону Одеса–Броди у реверсному порядку та прогнозували низку можливих ускладнень від ухваленого Україною рішення.

Здивування таким кроком Польща висловила не випадково: наприкінці 2003 року Варшава разом з Євросоюзом підписала з Україною тристоронню угоду про транспортування каспійської нафти до Європи. Офіційна Варшава потрактувала неузгоджений з нею крок українського уряду як відхід від європейської інтеграції. До цієї критики долучилася й Європейська комісія, яка звинуватила український уряд в тому, що своє рішення він ухвалив, не поставивши до відома партнерів.

Українсько–польський діалог розвивався й у подальшому. Країни підписали угоди про визнання документів про освіту і рівноцінність наукових ступенів, а також про співробітництво в сфері інформатизації (2005 р.); домовились також поновити співпрацю консультативних комітетів при президентах. У с. Млин Підкарпатського воєводства Польщі було відкрито каплицю-пантеон близько могили М.Вербицького – автора мелодії Державного гімну України та ін. На міжурядовому рівні домовились добудувати нафтогін Одеса – Броди до м. Плоцька, співпрацювати в суднобудівній, гірничо-металургійній і авіаційній галузях. Позитивним фактором сьогодення є закріплення українських позицій на польському ринку, чому сприяють проведення українсько-польських бізнес-форумів. Зростають українські інвестиції в польські підприємства: вітчизняний «АвтоЗАЗ» інвестує у будівництво заводу в польській столиці тощо.

За обсягом і потужністю двосторонніх контактів України з країнами ЦСЄ українсько–польські відносини – визначально стратегічні. Загальновизнаним став факт, що Польща – першопрохідник економічних реформ, і її досвід як у реформуванні економіки, так і в залученні іноземних інвестицій є корисний та своєчасний для України. У розбудові відносин з Республікою Польща у найближчій і подальшій перспективі Україна виходитиме з необхідності поглиблення стратегічного партнерства, що сприятиме формуванню системи європейської безпеки. Об'єктивні реалії вимагають від обох країн тісної взаємодії, яка гарантуватиме їм безпеку у регіональному і субрегіональному просторі

Міжрегіональне співробітництво. Основним правовим інструментом українсько-польського міжрегіонального співробітництва є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво, підписана 24 травня 1993 р. Ключовим механізмом міжрегіонального співробітництва є створена у 1995 р. Міжурядова Координаційна Рада з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС), останнє засідання якої відбулося 2-3 березня 2011 р. (м.Львів).

Після вступу Польщі до Європейського Союзу та запровадження нової політики сусідства ЄС було підписано «Стратегію українсько-польського міжрегіонального та прикордонного співробітництва» (м.Ялта, 25 червня 2004 р.). Документ визначає основні завдання щодо реалізації міжрегіональних та транскордонних проектів з метою зближення моделей адміністративно-самоврядного управління регіонів України та РП.

Одним з дієвих факторів активізації співробітництва у цій сфері виступають контакти між керівниками державного і регіонального рівня. Починаючи з 2002 р. в рамках Економічного форуму «Україна-Польща» під патронатом та за участі президентів України та Польщі, відбувається Конференція голів обласних державних адміністрацій, обласних рад України та воєвод і маршалків воєводств Республіки Польща. VI Конференція (Форум самоврядування) відбулася 3-4 лютого 2011 р. у м. Варшава під час роботи X Економічного Форуму «Україна-Польща».

Практичним механізмом вироблення та реалізації міжрегіональних проектів між Україною та Польщею є участь у діяльності Єврорегіону «Буг» (створений у 1995 р.) та Асоціації «Карпатський євро регіон» (створена у 1993 р.).

Окремим напрямом двосторонньої співпраці є спільна розбудова інфраструктури українсько-польського кордону та розвиток прикордонних територій, у т.ч. із залученням ресурсів у рамках програм Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI). Характерною рисою українсько-польського прикордонного регіону є концентрація на його території фінансових ресурсів ЄС, що пов'язано із прагненням Європейського співтовариства зміцнити свій східний кордон.

Прикордонна та митна сфери. На спільному українсько-польському державному кордоні діє 12 міжнародних пунктів пропуску, з яких автомобільних – 6 з середньою відстанню між ними 80-90 км, що не відповідає стандартам ЄС (1 ПП на 20 – 30 км кордону). Ускладнило ситуацію на кордоні вступ Республіки Польща до Шенгенської зони. З метою вирішення комплексу митно-прикордонних питань сторони активно працюють над створенням нових та модернізації існуючих прикордонних пунктів пропуску, відновленням взаємодії при здійсненні митно-прикордонного контролю та втіленням спільного контролю, уніфікацією митних даних та відповідної документації.

1 Консультаційний комітет Президентів України та РП (функціонує з 1993 року), Міжурядова комісія з економічного співробітництва (функціонує з 1995 року), Постійна українсько-польська конференція з питань європейської інтеграції (УПК, функціонує з 1999 року), Міжурядова координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС), Рада МЗС України та МЗС РП (створена 10.12.2008р.), щорічний Економічний форум “Україна-Польща” під патронатом Президентів обох держав, Постійна Конференція керівників обласних державних адміністрацій та обласних рад України та воєвод та маршалків воєводств РП.

Українська меншина в Польщі. Загальна чисельність: 31 тис. осіб – українці, 5,9 тис. осіб - лемки. Згідно з відомостями греко-католицьких та православних церков, фактична кількість українців у Польщі коливається в межах 250-300 тисяч осіб. Перепис населення у Польщі проходив з 1 квітня по 30 червня 2011 року.

Об’єднання українців: Об’єднання українців Польщі (ОУП), Союз українців Підляшшя, Українське товариство у Любліні, Об’єднання лемків, Координаційна Рада при Посольстві України в Польщі.

З метою вирішення актуальних питань життєдіяльності польських українців, задоволенню їх культурних, інформаційних і мовних потреб при Посольстві України в РП активно функціонує Координаційна рада української меншини.

У рамках реалізації української бюджетної програми „Заходи щодо підтримки зв’язків з українцями, які проживають за межами України” вдалося реалізувати 11 важливих для української громади проектів. У 5 загальноосвітніх навчальних закладах РП та у понад 140 пунктах навчання рідної мови українську мову вивчає понад 3 тис. учнів. Фахівців з української мови у Польщі готують п’ять вищих навчальних закладів.

Польська меншина в Україні. В Україні проживали 144 тис. громадян польської національності, які об’єднані в 59 громадських національно-культурних організацій поляків України. Діє 4 школи з польською мовою викладання в Львівській області (навчаються більше 1000 учнів), 5 шкіл з українською та польською мовою навчання та ще 2 школи добудовуються в Житомирській області. Всього вивчають польську мову як предмет близько 5 тис. учнів, а факультативно близько 4 тисяч. Українська держава фінансує видання польськомовної газети „Дженнік Кійовскі”.

За останні роки вдалося досягти певного поступу у питанні збереження українських місць пам’яті в Польщі, не в останню чергу завдяки розв’язанню проблеми польських військових поховань на Личаківському цвинтарі у Львові та підписанню протоколу (6 червня

2005 р.) про взаємне увічнення місць пам'яті у більше, ніж 80 місцевостях з обох боків кордону.

Українсько-польська військова співпраця

Співпраця у військовій сфері була започаткована підписанням в Києві 3 лютого 1993 р. угоди про співпрацю між міністрами оборони обох країн. У наступному до цієї угоди долучилася низка інших документів, що розширили і поглибили правову основу співробітництва, серед них рішення:

- про подальшу співпрацю у військовій галузі (Київ, 1996 р.),
- співпрацю про підготовку воєнних кадрів (Київ, 1996 р.),
- співпрацю у військовій сфері стосовно взаємного авіаційного руху військових літаків обох країн (Dęblin, 1994 р.),
- взаємне постачання озброєння, військової техніки і надання послуг військово-технічного характеру (Київ, 1996 р.),
- про науково-технічну співпрацю (Варшава, 1996 р.),
- про створення спільного військового підрозділу для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під керівництвом міжнародних організацій (Варшава, 1997 р.),
- спільне використання українського розвідувального літака АН-30В для польотів в межах «Відкритого Неба» ("Open Sky", Київ, 1998 р.),
- технічне порозуміння у справі участі Національних Контингентів в межах Українсько-Польського батальйону в міжнародній мирній операції в Косові, у Федеративній Республіці Югославії (Яворів, 2000 р.),
- додатковий протокол до угоди між МО України і Міністерством національної оборони Польщі у сфері топографії, картографії і географії (08.08.2000 р.),

Низка нових проектів реалізуються обома сторонами в контексті російської агресії проти України.

Важливим елементом співпраці оборонних відомств двох країн є регулярні зустрічі міністрів оборони Польщі і України (двічі-тричі на рік), заступників міністрів і керівників Генеральних Штабів, під час яких ведеться обмін думками, інформацією з поточних питань міжнародних відносин.

Співпраця національних збройних сил відбувається у першу чергу в межах контактів прикордонних військових округів: Сілезького військового округу і Західного Операційного Керівництва. Поважне місце у співпраці прикордонників посідає робота з навчання польсько-українського мирного батальйону – УКРПОЛБАТ (POLUKRBAT). У 2000 р. це

об'єднання досягло відповідного операційного рівня і з 15 липня виконувало місію в межах Мирних сил КФОР (KFOR) в Косові.

Від 1996 р. українські військові беруть участь у спільних військових навчаннях в рамках НАТОвської програми партнерство заради миру (PdP). Це стосується як значних міжнародних навчань, так і двосторонніх операцій. З 1996 р. і польські, і українські підрозділи беруть участь у навчаннях на Яворівському (Україна) полігоні, у Nowej Dębie, а також Drawsku Pomorskim. Під час таких навчань у Яворові 12-29.07.2001 р. «Щит миру» взяли участь понад 1000 учасників з 19 країн. Польську сторону представляли офіцери з 1 і 2 КЗ (Korpus mechanizowany), 18 bdsz (десантно-штурмовий батальйон з Бельсько-Бялей) і солдати з 5 bsp (стрілецького Подгальського батальйону з Жешова). 18-27.06.2002 р. на полігоні в Nowej Dębie (Польща) відбулися польсько-українсько-британські навчання Козацький Степ, в яких взяли участь 70 військових з 21 bsp. Наступні навчання були проведені 10-27.07.2003 р.

Військова співпраця обох країн досягла партнерства стратегічного рівня, а її перший спільний батальйон УКРПОЛБАТ став не тільки позитивним досвідом, а й прикладом для інших військових міждержавних утворень (наприклад, з Грузією). Завдяки появі батальйону Україна стала учасницею важливих міжнародних акцій з підтримання миру в Косові, сприяє розвитку співпраці з НАТО і ЄС. США, Канада, Велика Британія і Франція долучилися до навчального процесу цього військового об'єднання.

Серед останніх спільних проектів у військовій сфері є створення спільної багатонаціональної тристоронньої бригади ЛИТУКРПОЛБРИГ. Практична робота з реалізації наміченого розпочалася у 2010 р., сторони розробили і узгодили спільний документ «Порозуміння між Урядами України, Республіки Польща та Литовської Республіки про створення військової частини». Пріоритетами у військовій сфері співробітництва у 2011 р. і на наступні роки визначено вироблення правової основи створення і діяльності тристоронньої українсько-польсько-литовської бригади, залучення до співпраці Збройних Сил України у складі коаліційних сил в Афганістані (ISAF), розробка підстав для участі підрозділу Збройних Сил України у складі Бойової тактичної групи Європейського Союзу «Вишеградська БТГр ЄС». Таким чином, беручи участь у різноманітних проектах військової діяльності з зацікавленими сторонами Україна підтвердила своє прагнення до поглиблення співпраці з розвинутими світовими центрами Америки і Європи, до опанування новою сучасною військовою технікою і оперативною військовою методикою.

Гуманітарна сфера

21 березня 2011 року Об'єднанню українців у Польщі передано документи на право власності на Український народний дім у Перемишлі. На сьогодні проводиться робота щодо

зі спорудження у м.Холм Люблінського воєводства пам'ятника першого Президента України М.Грушевського. Реалізацію цього проекту планується приурочити 145-річчю з дня народження М.Грушевського, що буде відзначатися 29 вересня 2011 року.

Продовжується робота причетних міністерств та відомств України та Польщі щодо підготовки до підписання Угоди між Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про створення Європейського східного університету.

На сьогодні, опрацьовано узгоджену позицію щодо синхронізованого спорудження на території Національного історико-меморіального заповідника „Биківнянські могили” пам'ятних знаків полякам і радянським громадянам, що стали жертвами тоталітаризму в 1937-1941 роках.

Примирення та поєднання

Певного поступу досягнуто у питанні збереження українських місць пам'яті в Польщі. Зокрема, 21 серпня 2010 року за участю офіційних чинників України та Польщі спільно відкрито меморіал убитим у 1945 році українцям в с.Гораєць, побудовано меморіал в с.Сагринь Люблінського воєводства, завершується будівництво меморіалу убитим українцям в 1943-1944 рр. в с.Заліська Воля, на стадії завершення погодження проектів будівництва меморіалів в с.Кобильниця Руська та Терка Підкарпатського воєводства. Розробляються архітектурні концепції розширення та створення у Пикуличах поблизу м.Перемишля та Щипйорно поблизу м. Каліша загальновійськових Меморіалів вшанування пам'яті воїнів Армії УНР та Української Галицької Армії, будівництво військового меморіалу в м. Ланцуті , а також впорядкування та догляду за меморіалом воїнів УНР на православному кладовищі «Воля» у Варшаві. Запроваджено механізм регулярних консультацій між Державною міжвідомчою комісією у справах увічнення пам'яті жертв війни та політичних репресій України та Радою охорони пам'яті боротьби та мучеництва РП.

З метою уникнення політизації питань чутливих сторінок спільної історії та продовження процесу примирення і поєднання, 25 лютого 2011 року у Варшаві під патронатом та за спільної участі глав зовнішньополітичних відомств України та РП започатковано діяльність Українсько-польського Форуму партнерства. Мета форуму - створення платформи для дискусій громадських представників, істориків і фахівців України і Польщі щодо актуальних історичних та сучасних проблем.

Вересень 2011 року ПУ в РП

Об'єкти культурно-цивілізаційної спадщини.

Генеральна конференція ЮНЕСКО в Парижі у 1972 р. прийняла міжнародну Конвенцію про захист світових культурних надбань. На території Польщі виявлено і

записано під охороною ЮНЕСКО 11 старожитніх культурних і архітектурних центрів. Серед них:

- Старе Місто у Кракові з Вавелем і дільницею Казімеж (внесений до списків у 1978 р.),
- Соляна шахта у Величці (Wieliczce, 1978 р.),
- Біловезький Національний Парк (1979 р.),
- Табори смерті Аушвиць –Біркенау (1979 р.),
- Старе місто у Варшаві (1980 р.),
- Старе Місто в Замошче (Zamościu, 1992 р.),
- Староміський ансамбль в Торуні (1997 р.),
- Замок хрестоносців у Мальборку (1997 р.),
- Архітектурний ансамбль у Kalwarii Zebrzydowskiej (1999 р.),
- Костел Миру в Явоже і Свідниці (Jaworze i Świdnicu),
- дерев'яні церкви Малопольські (2003 р.).

Більшість з перерахованих пам'яток мають статус Пам'ятка Історії (Краків, Мальборк, Торунь, Величка, Варшава, Замошч), а Біловезький Національний Парк включено до переліку Міжнародних Біосферних Заповідників⁵.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Людмила Чекаленко. Україна і Республіка Польща: від історичних стереотипів до стратегічного партнерства // Зовнішні справи. – 2010. - №3-4. – С.26-31.

2. Людмила Чекаленко. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник для студентів вищих навч. закл. - К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010. – 464 с.

3. Людмила Чекаленко. Витоки української дипломатії: навч. посібник д/ студентів ВНЗ. - К.: «LAT&K», 2010. – 340 с.

4. Л.Д. Чекаленко. Безпековий вимір євроінтеграції України / Демократичне врядування: наука, освіта, практика. – К.: НАДУ, 2009. – С.124-131(404 с).

5. Л.Д. Чекаленко. Без незалежної України не було б незалежної Польщі / Україна дипломатична. – 2009. Вип. XV. - К.: Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв. - 2009. – С. 139-146 (490 с.).

6. Л.Д. Чекаленко Українсько-польське співробітництво/ Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього. - К., 2009. – С.181-193 (544 с.)

⁵ http://www.sciaga.pl/tekst/39535-40-polska_zabytki_unesco.

7. *Л.Д. Чекаленко*. Становлення системи безпеки європейської інтеграції (етапи, механізми реалізації, залучення України / Україна дипломатична. –2009. Вип. X. - К., 2009. – С. 647-670.

8. *Л.Д. Чекаленко*. Зовнішня політика України: підручник для ВНЗ. - К.: Либідь. – 2006. – 712 с.

http://pidruchniki.ws/10560412/politologiya/iz_spilnoyi_zayavi_prezidentiv_ukrayini_respubliki_polscha_do_porozuminnya_yednannya

9. *Л.Д. Чекаленко*. Місце і роль України в регіональних і глобальних системах безпеки та міжнародних організаціях / Зовнішня політика України. 2006. Стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети. – К.: Стилос, 2007. – С.64 – 88.

10. *Л.Д. Чекаленко*. Україна і розширений ЄС: тенденції відносин // Стратегічна панорама. 2004.- №4.- С.39-46.

11. *Л.Д. Чекаленко*. Зовнішня політика і безпека України. Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури: монографія / Л.Д.Чекаленко/. - РНБО України. Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. – ДУС. – К.: 2004. - 352 с.

12. *Чекаленко Л. Д., Васильєв Д.О.* Українсько-польські відносини в контексті сучасних інтеграційних процесів у Центрально-Східній Європі // Україна в європейських міжнародних відносинах. – К., 1998. – С. 140-161.

13. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2008*. [dostęp 3 grudnia 2008]. GUS. ISSN 1640-3630.

14. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2012*

15. *Leszek Garlicki*: Polskie prawo konstytucyjne. Wyd. 11. Warszawa: Liber, 2007. ISBN 978-83-7206-142-3.

16. *J. Strzelczyk*. Otton III. - Kraków-Wrocław: Ossolineum, 2000.

<http://alehistoria.blox.pl/2009/04/SKAD-SIE-WZIELA-NAZWA-POLSKA.html>

17. Tomaszewski J. Kresy Wschodnie w polskiej myśli politycznej XIX i XX w.//Miedzy Polska etniczna a historyczna. Polska myśl polityczna XIX i XX wieku.—Т.6.—Warszawa, 1988.

18. Важкі питання українсько-польського діалогу істориків (1991-2002 pp.). - SpyLOG. - <http://www.tovtry.km.ua/ua/history/statti/dialog.html>.

19. Історія України / http://history.franko.lviv.ua/yak_r1.htm.

20. <http://stosunki.pl/?q=content/nowy-paradygmat-energetycznego-dialogu-ue-rosja-w-swiatle-p>.

21. Nowy paradygmat energetycznego dialogu UE-Rosja w świetle polskiej prezydencji śr., 06 - lipca - 2011, 15:54 | Cezary Tomasz Szyjko.- <http://stosunki.pl/?q=content/nowy-paradygmat-energetycznego-dialogu-ue-rosja-w-swiatle-p>.

22. CIA – The World Factbook

23. Статистичні щорічники ООН. - <http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/gegn23wp48.pdf>.
24. Посольство України в Республіці Польща. Веб-сайт: <http://www.mfa.gov.ua/poland/>
25. http://www.bookclub.ua/catalog/join/?flspartner=162&utm_source=cpa-partners&utm_medium=cpc&utm_campaign=traforet_cpa.
26. Проблеми польської та української історії кінця XVIII – XIX ст. у працях французького історика Даніеля Бовуа. - <http://vuzlib.com/content/view/1734/52/>
27. Wiesław Skrzydło. Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 r. - Warszawa: ISBN 978-83-7526-573-6. - 2008.
28. Stanisław Szczur. Historia Polski – Średniowiecze. – W.: Wydawnictwo Literackie, 2002. ISBN 83-08-03272-9.